

15. MAJ 2023

DOK. NR. 23/00205-5

REF. KITH

REFERAT

MØDE I RÅDET FOR MENNESKERETTIGHEDER
TID: 10. MAJ 2023, KL. 15.00-18.00

STED: VARTOV, FARVERGADE 27, 1463 KØBENHAVN K

TEMAER: DIGITAL INKLUSION OG RETSSIKKERHED

1.

GODKENDELSE AF DAGSORDEN

Dagsorden godkendt.

2.

GODKENDELSE AF REFERAT FRA SIDSTE MØDE

Referat godkendt.

3.

VALG AF FORPERSONSKAB I RÅDET FOR MENNESKERETTIGHEDER

Nuværende forperson, Rasmus Grue Christensen, og næstforperson, Rasmus Nørlem, blev genvalgt. Ingen andre medlemmer af rådet stillede op.

4.

BERETNINGER

a) Rådets forperson

Rasmus Grue Christensen, bød velkommen og oplyste, at rådsmøderne indtil nu har været bygget op omkring de tematiske områder fra instituttets strategi. Det skal derfor overvejes, hvordan arbejdet skal struktureres i de kommende år, hvilket vil blive taget op på næste rådsmøde. Konkrete eller løse idéer til temaer for kommende rådsmøder er velkomne.

b) Bestyrelsesforperson

Andreas Kamm, oplyste, at professor Stine Jørgensen fra Københavns Universitet er indtrådt i bestyrelsen og, at professor Jørn Vestergaard er trådt ud. Bestyrelsen har desuden vedtaget instituttets kommunikationsstrategi, samt godkendt instituttets årsrapport uden forbehold på sit møde den 6. marts 2023.

c) Direktørens beretning ved national chef

Maria Ventegodt, orienterede om instituttets årlige beretning til Folketinget om gennemførelsen af menneskerettighederne i Danmark. Den overordnede konklusion lyder i år på, at det er vigtigere end nogensinde, at der bakkes op om menneskerettighederne og den internationale verdensorden. Desuden opfordrer instituttet til, at regering og folketing tager højde for manglende ressourcer, når de vedtager ny lovgivning og politikker på for eksempel straffeområdet. Instituttet glæder sig også over positiv udvikling på kønsligestillingsområdet.

Maria Ventegodt oplyste om nye udgivelser og indsatser vedrørende chikane af folketingsmedlemmer og diskrimination af lærlinge. Hun oplyste desuden, at instituttet har fået myndighedsadgang til Danmarks Statistik, hvilket giver instituttet lettere adgang til statistisk data om gennemførelsen af menneskerettighederne i Danmark.

Rådet tog godt imod instituttets arbejde og havde blandt andet uddybende spørgsmål om abort i Færøerne. Maria Ventegodt forklarede, at instituttet ikke har mandat på Færøerne. Derudover var der interesse for mere viden om instituttets tilsyn med et kommende dansk fængsel i Kosovo.

5.

TEMA 1: DIGITAL INKLUSION

a) Oplæg v. Rikke Frank Jørgensen

Seniorforsker på instituttet, Rikke Frank Jørgensen, præsenterede instituttets arbejde med digital inklusion. Udfordringer med manglende inklusion og adgang til offentlige ydelser er udbredt på tværs af samfundsgrupper, men visse grupper er særligt hårdt ramt.

Rikke Frank Jørgensen præsenterede en igangværende analyse på instituttet med et menneskeretligt blik på borgernes udfordringer med en digitaliseret offentlig sektor, hvor forvaltningsretlige principper skal iagttages i en digital virkelighed. Desuden har instituttet indledt et samarbejde med Algoritmer, Data og Demokrati (ADD), som indebærer, at instituttet skal lave en stor befolkningsundersøgelse i løbet af 2023. Derudover oplyste Rikke Frank Jørgensen, at instituttet i efteråret 2022 sammen med organisationer og forskere sendte et brev til digitaliseringsministeren med otte principper for digital inklusion med borgeren i centrum.

Rådet var meget interesseret i emnet og der var spørgsmål om blandt andet digitale problemer for personer, der skifter juridisk køn, for hjemløse, for personer i forskellige aldersgrupper og for etniske minoriteter.

b) Oplæg v. Danske Seniorer

Poul Ipsen fra Danske Seniorer fortalte om den frustration, som flere ældre oplever som digitale brugere fx kommunikationen med det offentlige. Derudover er der udfordringer med den private sektor, hvor mange har svært ved at klare det næsten kontantløse samfund. Poul Ipsen opfordrede til brugervenlige løsninger med en folkelig forankring, så hensyn til borgerne står centralt fremfor effektiviseringshensyn.

c) Oplæg v. Ældresagen

Dorthe Bjerremand Erichsen fra Ældresagen fortalte, at mere end hver tredje i befolkningen oplever problemer med det digitale, og 86% af befolkningen hellere vil mødes af mennesker end digitale assistenter. Dorthe Bjerremand Erichsen fremførte, at problemer ikke vil løses af, at den ældre generation bliver afløst af den digitaliserede generation, fordi en meget stor del af den yngre befolkning også oplever markante problemer.

d) Oplæg v. Danske Handicaporganisationer

Torben Kajberg fra Danske Handicaporganisationer fortalte, at organisationen LEV har lavet en undersøgelse, der viser, at 80 pct. af de pårørende oplever, at der er stigende problemer med digitaliseringen. Flere borgere, som tidligere kunne være selvhjulpne i mødet med det offentlige, har i dag brug for hjælp fra pårørende og andre. Torben Kajberg opfordrede til, at digitale løsninger indrettes, så de så vidt muligt kan bruges af alle. Desuden argumenterede han for, at der skal være hjælp at hente og mulighed for alternative ikke-digitale løsninger.

Efter de tre oplæg fik rådet tid til at vende problematikker og løsninger i grupper. Problematikkerne inkluderede blandt andet emner såsom indgang til kommunen; tab af data ved skift af CPR-nummer; problematikker ved værgemål; uligheder i forhold til forældreskab; ensomhed i psykiatrien; indsatte i fængslerne; digitale krav fra det offentlige; flygtninge; misbrug af digitale systemer; tvang til at købe ny teknologi; samt klimaproblematikker omkring digitale systemers store brug af energi.

6.

TEMA 2: RETSSIKKERHED

a) Oplæg v. Pernille Boye Koch

Instituttets forskningschef, Pernille Boye Koch, præsenterede begrebet retssikkerhed i en menneskeretlig kontekst og pegede på udfordringer i Danmark. Hun oplyste, at instituttet på det internationale område arbejder med store Rule of Law-programmer, hvor man helt centralt arbejder med politi- og sikkerhedsstyrkerne i andre lande. På det nationale område har instituttet blandt andet arbejdet med digital eksklusion, som kan gøre, at en borger lider et retstab. Derudover har instituttet arbejdet med retssikkerhedsmæssige problemer ved inddragelsen af syriske flygtninges opholdstilladelse. I fremtiden vil instituttet kigge på ankestyrelsen.

Der er tre pejlemærker for retssikkerhed: Retsstatsprincipper, retssikkerhed og demokrati. Retsstatsprincipper omhandler eksempelvis magtens tredeling og forudsigelighed, hvor retssikkerhed indebærer hjemmel og proportionalitet.

Pernille Boye Koch fremhævede desuden problematiske udviklinger i Danmark, hvor noget af det mest grundlæggende retssikkerhedsmæssige er lighed for loven. Derudover er retssikkerheden også udfordret af effektivitetstankegange.

b) Oplæg v. Advokatsamfundet

Vibeke Tarpgaard fra Advokatsamfundet præsenterede udfordringer med retssikkerheden i Danmark i forbindelse med Advokatsamfundets arbejde. Hun fremhævede blandt andet, at Advokatsamfundet havde mulighed for at føre en retssag for en handicappet pige, som var blevet frataget sin mulighed for at gå til svømning, som hun ellers havde retskrav på. Derudover har Advokatsamfundet beskæftiget sig med en sag om et forældrepar, der var blevet strafferetligt dømt for at have foranlediget omskæring af deres to døtre, selvom der var modsatrettede vurderinger fra eksperter. Desuden har en økonomisk analyse påpeget, at der skal penge på bordet for at få ventetiden nedsat ved domstolene. Rørdamsudvalget er nedsat for at effektivisere domstolssystemet.

Rådet var interesseret i emnet og havde blandt andet spørgsmål til følgende emner: forfatningsdomstol i Danmark, nævninge fremfor lægdommere, udbredt brug af varetægtsfængsling, betydningen af etnicitet i domstolssystemet, anklagemyndighedens uafhængighed, domstolenes tilbageholdenhed i anvendelsen af menneskerettighederne. Der var desuden spørgsmål til forskelsbehandling af fædre og mødre i forældreretshuset.

7.

EVENTUELT, HERUNDER ORIENTERING OM NÆSTE MØDE

Kommende møder i 2023:

- 13. september 2023 kl. 13-16
- 5. december 2023 kl. 15-18

OVERSIGT OVER DELTAGERE VED MØDET:

Organisation	Repræsentant	
Advokatsamfundet	Vibeke Tarpgaard	X
Afro Danish Collective	Lartey Lawson	
Amnesty International Danmark	Vibe Klarup	
Bedre Psykiatri	Jens Peter Eckardt	X
Børnerådet	Anna Marie Schurmann Carstens	X
Børnesagens Fællesråd	Pernille Gry Petersen	
Børns Vilkår	Ingrid Hartelius Dall	
Caritas Danmark	Ditte Dandanell	X
Center for Muslimers Rettigheder i Danmark	Lamies Nassri	X
Center mod Menneskehandel	Astrid Viola Kallmeyer	
DANNER	Mette Marie Yde	X
Dansk Folkeoplysnings Samråd	Rasmus Nørlem Sørensen	X
Dansk Islamisk Trossamfund	Hatice Kocer Aras	
Dansk Kvindesamfund	Signe Aare	
Dansk PEN	Marianne Østergaard	X
Dansk Ungdoms Fællesråd	Line Novel	
Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier	Annette Vilhelmsen	
Danske Handicaporganisationer	Torben Kajberg	X
Danske Kirkers Råd	Mads Christoffersen	X
Danske Seniorer	Poul Ipsen	X
Den Danske Helsinki-Komité for Menneskerettigheder	Karsten Fledelius	X
Den Uafhængige Politiklagemyndighed	Anne Skov Anhøj	
Det Centrale Handicapråd	Claus Wendelboe	
Det Jødiske Samfund i Danmark	Henri Goldstein	
DIGNITY - Dansk Institut mod Tortur	Rasmus Grue Christensen	X
DRC Dansk Flygtningehjælp	Line Bøgsted	
Efterskoleforeningen	Mette Hjorth Madsen	
Enhedslisten	Mads Kampp Christiansen	
European Anti Poverty Network	Ole Meldgaard	
European Network Against Racism (ENAR Danmark)	Gregory Christensen	X
FN-forbundet	Jørgen Estrup	X
Folkekirkens Nødhjælp	Karina Pultz	
Folketingets Ombudsmand	Morten Engberg	X
Foreningen Far	Jesper Lohse	X
Foreningen Joan-Søstrene	Caroline Kann	X
Frie Grønne	Sikandar Siddique	
Intact Denmark	Lena Nyhus	
International Rehabilitation Council for Torture Victims	Lisa Henry	X
Justitsministeriet	Ida Marie Spiegelhauer	X
Kvindernes U-Landsudvalg	Janice Goodson Førde	
Kvinderådet	Camilla Gregersen	

KVINFO	Alexander Andersson	X
Landsorganisation af Kvindekrisecentre	Laura Kirch Kirkegaard	
Levende Menneskerettigheder	Mathias Kirk Jordansen	X
LGBT+ Danmark	Susanne Branner Jespersen	X
Mellemfolkeligt Samvirke	Khaterah Parwani	
Mino Danmark	Nadeen Aiche	
OASIS	Lis Ehmer Olesen	
Oxfam IBIS	Poul Erik Christoffersen	X
PlanBørnefonden	Sofie Lindkvist Enstrøm	
Radikale Venstre	Charlotte Burgess	
Red Barnet	Amalie Bang	X
RED Center mod æresrelaterede konflikter	Anita Johnson	X
Refugees Welcome	Michala Clante Bendixen	X
Religion & Samfund	Nik Bredholt	X
Retspolitisk Forening	Noe Munck	X
Røde Kors i Danmark	Silas Harrebye	X
Rådet for Etniske Minoriteter	Eline Feldman	
Rådet for Psykisk Sårbare på Arbejdsmarkedet	Susanne Bjørn Leire	X
Rådet for Socialt Udsatte	Anna Møbjerg	
Sex & Samfund	Maria Lindhardt	X
Social-, Bolig- og Ældreministeriet	Louise Fuglsang Olsen	X
Socialdemokratiet	Rasmus Stoklund	
Socialistisk Folkeparti	Søren Riishøj	
SOS Racisme Danmark	Kaloua Digbeu-Larsen	
Tænk tanken Tora	Laura Winther Engelsbak	X
Udenrigsministeriet	Nis Lauge Gellert	X
UlykkesPatientForeningen	Mogens Folkmann Andersen	X
Venstre	Chris Borup Preuss	
Observatører		
Ældre Sagen	Dorthe Bjerremand Erichsen	X
Danske Døves Landsforbund	Claus Staunstrup Nilsson	X
Sabaah	Amma Asare-Nyako	
Bestyrelsen		
Andreas Kamm		X
Institut for Menneskerettigheder		
Maria Ventegodt		X
Louise Holck		